

Asia

Komission suositus neuvostolle neuvottelujen aloittamisesta Japanin kanssa tehdyn talouskumppanuussopimuksen täydentämisestä rajat ylittävää tiedonsiirtoa koskevilla määräyksillä (EU-Japani-tietovirtamandaatti)

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 13.7.2022 ehdotuksen neuvoston päätökseksi, jolla annettaisiin sille lupa aloittaa neuvottelut rajat ylittävää tiedonsiirtoa koskevien määräysten sisällyttämiseksi Euroopan unionin ja Japanin väliseen talouskumppanuussopimukseen.

Mandaattiluonnos esiteltiin 20.7.2022 kauppapoliittisessa komiteassa (palvelut ja investoinnit) ja se on parhaillaan jäsenmaiden kirjallisilla kommentteilla. Ko. komitean puheenjohtaja on ilmoittanut jakavansa kirjallisten kommenttien perusteella kompromissitekstin ennen 7.9.2022 komiteassa käytävää ensimmäistä varsinaista keskustelua aiheesta. On odotettavissa, että mandaatti pyritään saamaan pikaisella aikataululla valmiiksi. Komissio toivoo, että neuvottelut voitaisiin aloittaa lokakuun alussa.

Suomen kanta

Valtioneuvosto kannattaa Japanin kanssa tehdyn talouskumppanuussopimuksen täydentämistä rajat ylittävää tiedonsiirtoa koskevilla määräyksillä. Kaupan sääntöjen edelleen selkeyttäminen digitaalisen kaupan osalta ja siten EU:n ja Japanin välisten rajat ylittävien tietovirtojen edistäminen parantaisi myös suomalaisten yritysten toimintaedellytyksiä Japanin markkinoilla.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvoteltavat määräykset olisivat mahdollisimman yhdenmukaiset EU:n olemassa olevien ja parhaillaan neuvoteltavina olevien vapaakauppasopimusten vastaavien määräysten kanssa. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komission ehdotus korostaa myös johdonmukaista lähestymistapaa.

Pääasiallinen sisältö

EU:n ja Japanin väliset kauppasuhteet ovat laaja-alaiset ja dynaamiset. Japani on EU:n läheisin strateginen kumppani indopasifisella alueella ja sen toiseksi suurin kauppakumppani Aasiassa. EU:n Japanin välinen talouskumppanuussopimus on ollut voimassa vuodesta 2019.

Taloukkumppanuussopimuksessa jätettiin aikanaan myöhemmin neuvoteltavaksi määräykset rajat ylittävistä tiedonsiirrosta siksi, että EU:n sisäiset keskustelut näiden määräysten sisällöstä olivat kesken. EU:n linja aiheen suhteen on sittemmin selkeytynyt ja keskusteluissa Japanin kanssa on päädytty siihen lopputulokseen, että määräysten lisääminen sopimuksen sähköistä kauppaa koskevaan lukuun toisi lisäarvoa. Tämä vahvistettiin EU:n ja Japanin huippukokouksessa toukokuussa 2022.

Ehdotuksessa valtuutetaan komissio aloittamaan unionin puolesta neuvottelut rajat ylittävää tiedonsiirtoa koskevien määräysten sisällyttämiseksi EU:n ja Japanin väliseen taloukkumppanuussopimukseen.

Neuvotteluissa pyrittäisiin luomaan EU:n olemassa olevan kauppapoliittisen linjan mukaiset säännöt, joilla puututaan perusteettomiin tiedonsiirron esteisiin, mutta säilytetään EU:n sääntelyn riippumattomuus etenkin henkilötietojen ja yksityisyyden suojan suhteen. Vastaavia määräyksiä on sisällytetty muun muassa EU:n ja Iso-Britannian väliseen kauppaa- ja yhteistyösopimukseen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komissio ehdottaa menettelylliseksi oikeusperustaksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 218 artiklan 3 ja 4 kohtia. Niiden mukaan komissio antaa suosituksen neuvostolle, joka puolestaan päättää neuvotteluiden aloittamisesta sekä antaa komissiolle neuvotteluohjeita. Neuvosto voi myös nimetä erityiskomitean, jota komission on kuultava neuvotteluiden aikana.

Neuvostossa ei ole vielä keskusteltu tarkemmin ehdotuksesta. Valtioneuvoston alustavan arvion mukaan ehdotusta voisi laajentaa aineellisella, kauppapoliittikkaa koskevalla oikeusperustalla (SEUT 207.4 artikla, määränemmistö). Erityiskomiteaksi tultaneen neuvostokäsittelyssä ehdottamaan neuvoston kauppapoliittista komiteaa (palvelut ja investoinnit).

Käsittely Euroopan parlamentissa

Mandaatin myöntämistä koskeva neuvoston päätös ei edellytä Euroopan parlamentin kuulemista tai hyväksyntää.

Euroopan parlamenttia tiedotetaan välittömästi ja täysimääräisesti menettelyn kaikissa vaiheissa SEUT 218 artiklan 10 kohdan mukaisesti.

Kansallinen valmistelu

Asiaa on valmisteltu EU2/Kauppapoliittisen jaoston palvelukauppaa käsittelevässä alajaostossa. E-kirjettä on käsitelty kauppapoliittisen jaoston kirjallisissa menettelyissä 26.–31.8.2022.

Eduskuntakäsittely

Eduskunnalle on annettu selvityksiä EU:n ja Japanin välisen taloukkumppanuussopimuksen tekemisestä seuraavasti: Neuvottelujen käynnistäminen (E 137/2012 vp); neuvottelujen eteneminen (UM2014-01610); U kirjelmä (U 24/2016 vp) ja U-jatkokirje (UJ 2/2018).

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Sopimus tulee tämänhetkisen arvion mukaan sisältämään ainoastaan EU:n yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Suhdetta Suomen lainsäädäntöön samoin kuin Ahvenanmaan toimivaltaan arvioidaan tarkemmin konkreettisen sopimustekstin valossa.

Taloudelliset vaikutukset

Neuvoteltavan sopimuksen taloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida tarkasti. Digitaalisen kaupan sääntelyn yhdenmukaistaminen myös rajat ylittävän tiedonsiirron osalta Japanin kaltaisen suuren talouskumppanin kanssa lisäksi liiketoimintaympäristön vakautta ja vaikuttaisi siten alueiden väliseen kauppaan myönteisesti.

Neuvoteltavalla sopimuksella ei odoteta olevan suoria vaikutuksia valtion talousarvioon.

Japani on Suomen toiseksi tärkein kauppakumppani Aasiassa tavaroiden viennin ja tuonnin yhteenlasketulla arvolla mitattuna. Vastaavasti palveluiden viennin ja tuonnin yhteenlasketussa arvossa Japani on Aasian maista sijalla kolme. Myös Suomen ja Japanin välinen investointisuhde on syvä. Vuonna 2020 suomalaisyrityksillä oli Japanissa 42 tytäryhtiötä, jotka työllistivät noin 1800 henkilöä. Samaan aikaan Suomessa toimi 129 japanilaista tytäryhtiötä, joissa työskenteli yli 10 000 henkilöä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

EU neuvottelee parhaillaan rajat ylittävää tiedonsiirtoa koskevista säännöistä useiden kolmansien maiden kanssa kahdenvälisesti sekä Maailman kauppajärjestössä WTO:ssa meneillään olevien sähköistä kauppaa koskevien neuvottelujen yhteydessä. Valmistuessaan sopimus Japanin kanssa edesauttaisi myös WTO:ssa tehtävää työtä yhdenmukaisten globaalien digitaalisen kaupan sääntöjen puolesta.

EU tekee työtä globaalien sääntöjen puolesta myös alueellisten aloitteiden kautta - tiedonsiirto määritellään merkittäväksi tekijäksi EU:n indopasifista aluetta koskevassa yhteistyöstrategiassa. Sopimusneuvottelut ovat osa alueen maiden kanssa tehtävää monipuolista yhteistyötä digitaalisen sääntökehikon sekä kaupan arvoketjujen vahvistamiseksi.

EU:n ja Japanin välillä on jo tehty molemminpuolinen tietosuojan riittävyttä koskeva järjestely, mikä on luonut maailman suurimman turvallisen henkilötietojen siirron alueen. Nyt neuvoteltava sopimus vahvistaisi edelleen kahdenvälistä sääntöpohjaa rajat ylittävän tiedonsiirron osalta.

Euroopan tietosuojavaltuutettu antoi 9.8. mielipiteensä mandaattiluonnoksesta. Siinä pyydettiin lisäämään mandaattiin perusteellisempi perustelu sopimuksen teon tarpeellisuudesta (riittävyyspäätöksen valossa) sekä tarkentamaan tekstiä niin, että siinä täsmällisemmin selostetaan neuvoteltavien sääntöjen jättävän mahdollisuuden henkilötietoja koskeville lokalisaatiovaatimuksille.

Mandaatissa mainittu EU:n standardi tekstipohja, jonka pohjalta EU neuvotteluihin lähtee, sisältää kattavan henkilötietoja koskevan poikkeuksen. Kaikki EU:n hyväksymät säännöt ja sitoumukset tulisivat olemaan EU:n säädöskehyksen mukaisia. EU ei tule sitoutumaan sellaisiin velvoitteisiin, jotka voisivat vaikuttaa sen henkilötietojen suojaa koskevaan säädöskehykseen.

Asiakirjat

KOM (2022) 336 lopullinen + liite

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Niina Blomberg, ulkoministeriö niina.blomberg@formin.fi p. 0295 350 263

Kristiina Kauppinen, ulkoministeriö kristiina.kauppinen@formin.fi p. 0295 351 826

Laura Peuraniemi, ulkoministeriö laura.peuraniemi@formin.fi p. 0295 350 268

Lauri Kangasniemi, ulkoministeriö lauri.kangasniemi@formin.fi p. 0295 535 0262

EUTORI-tunnus

EU/2022/0825

Liitteet**Viite**

Asiasanat Hoitaa	Japani, Kauppapoliittinen komitea palvelut ja investoinnit, palvelujen kauppa UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, STM, TEM, VM, VNK
